

ВІДГУК
офіційного опонента, доктора педагогічних наук, доцента
Мачинської Наталії Ігорівни
на дисертацію Бурмакіної Наталії Сергіївни
«Формування професійно-педагогічної
компетентності магістрантів аграрних спеціальностей»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата
педагогічних наук за спеціальністю
13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

Вища школа виконує важливе соціальне замовлення держави: вона формує інтелектуальний потенціал України, забезпечує висококваліфікованими фахівцями галузі народного господарства, науки, культури. Актуальність досліджуваної тематики зумовлена підвищенням вимог до підготовки фахівців різних освітніх галузей саме освітнього рівня «магістр».

Магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою (Закон України «Про вищу освіту», 2014 р., ст. 5, розділ II).

Навчання в магістратурі, присудження освітнього ступеня «магістр» надає можливості випускнику провадити професійну педагогічну діяльність у різних типах закладів вищої освіти. Ефективність діяльності значною мірою залежить від рівня сформованості професійно-педагогічної компетентності магістрантів.

Означена актуальність та коректно сформульовані дисертанткою суперечності знайшли чітке відображення в об'єкті, предметі, обґрунтуванні мети та завдань дисертаційного дослідження, добору методів дослідження.

Структура дисертації включає: вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел і додатки. Послідовність викладу в цілому відповідає логіці розв'язання окреслених дослідницьких завдань. Список використаних джерел налічує 320

найменувань, із них 17 – іноземною мовою. Обрана структура роботи, її змістове й інформаційне наповнення дають підстави вважати дисертаційне дослідження цілісним і логічно завершеним.

У першому розділі розглянуто теоретичні основи формування професійно-педагогічної компетентності магістрантів аграрних спеціальностей; проаналізовано базові поняття дослідження, висвітлено досвід підготовки викладачів для аграрних закладів вищої освіти країнах Європи (Велика Британія, Німеччина, Австрія, Швейцарія), США та Канади; визначено основні наукові підходи до проблеми формування професійно-педагогічної компетентності магістрантів аграрного фаху.

Результатом теоретичного аналізу досліджуваної проблеми магістратури як інституту формування педагогічної компетентності викладача аграрної спеціальності стало: ґрунтовний аналіз змісту навчального плану магістратури як вітчизняних, так і зарубіжних вищих навчальних закладів, виокремлення типологічних рис інтегрованих магістерських програм, узагальнена характеристика діяльності магістратури аграрного профілю.

Заслуговує на увагу запропоноване дисертанткою авторське визначення поняття «формування професійно-педагогічної компетентності магістрантів аграрних спеціальностей» як педагогічно керований процес, метою якого є набуття магістрантами професійно-педагогічної компетентності в умовах аграрних закладів вищої освіти.

У другому розділі автор пропонує структуру і зміст професійно-педагогічної компетентності магістрантів аграрних спеціальностей. Служимим у даному контексті є аналіз дисертанткою поглядів зарубіжних науковців на складові компетентності сучасного педагога, зокрема: базові стандарти компетентності педагога, визначені Американським Національним Комітетом Професійних Педагогічних Стандартів та комплекси компетентностей, обґрунтованих Р. Квасніцею (стор. 92). Заслуговує на увагу те, що у розділі здійснено співставлення компонентів структури різних авторів, і показано, що означені компоненти не суперечать один одному, а навпаки, уточнюють, деталізують структуру професійної компетентності викладача (стор. 99).

Упровадження моделі формування професійно-педагогічної компетентності магістрантів аграрних спеціальностей передбачає цілеспрямовану, систематично-організовану діяльність, спрямовану на формування професійно-педагогічної компетентності викладача аграрної спеціальності закладу вищої освіти. Блоками експериментальної моделі є: цільовий блок (включає соціальне замовлення та мету розробки моделі, підходи та принципи до формування професійно-педагогічної компетентності магістрантів); змістовий блок (відображає теоретичну і практичну підготовку, у ході якої відбувається формування професійно-педагогічної компетентності); методичний блок (включає форми, методи, засоби, етапи формування компетентності); діагностично-результативний блок (передбачає використання методів контролю, самоконтролю, оцінки та самооцінки сформованості зазначеної компетентності) (стор. 145-148).

У *третьому* розділі Бурмакіна Н.С. описує етапи організації дослідження (теоретико-аналітичний, теоретико-конструктивний, дослідно-експериментальний та завершально-узагальнюючий), аналізує проведення педагогічного експерименту, мета якого – перевірка ефективності моделі формування професійно-педагогічної компетентності магістрантів аграрних спеціальностей. Заслуговує на увагу розроблена та упроваджена авторська методика реалізації експериментальної моделі в освітній процес аграрних закладів вищої освіти, а також апробований факультативний спецкурс «Формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів вищих аграрних навчальних закладів», який дав змогу актуалізувати та інтегрувати знання і вміння студентів, розвинути педагогічні якості та здібності магістрантів, мотивувати їх на викладацьку діяльність. Кількісні результати дослідження повністю та чітко відображені у гістограмах на стор. 189-198, 200, 203, 206, 211.

Аналіз дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що вона має наукову новизну, зокрема, автором вперше: визначено сутність поняття «формування професійно-педагогічної компетентності магістранта аграрної спеціальності»; науково обґрунтовано компоненти структури досліджуваної

компетентності (мотиваційний, когнітивний, операційно-технологічний, особистісний); запропоновано систему критеріїв, показників, рівнів її сформованості у магістрантів аграрних спеціальностей; розроблено авторську модель формування компетентності; охарактеризовано специфіку методики формування професійно-педагогічної компетентності магістрантів аграрних спеціальностей; удосконалено зміст, форми, методи формування професійно-педагогічної компетентності в магістратурі аграрного закладу вищої освіти.

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає: у впровадженні поетапної методики, яка інтегрує фахові аграрні дисципліни, виробничу практику, науково-дослідницьку роботу, факультативний спецкурс та дисципліни психолого-педагогічного циклу з виокремленням значущості останніх для майбутньої викладацької діяльності; у реалізації програми означеного факультативного спецкурсу в аграрних закладах вищої освіти; в укладенні навчально-методичного посібника «Формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів вищих аграрних навчальних закладів» для проведення занять факультативного спецкурсу, що містить детальний опис завдань для аудиторної та позааудиторної роботи студентів.

Запропоновані додатки, подані на стор.256-320, ґрунтовно доповнюють та ілюструють практичні результати дисертаційного дослідження, характеризують всі види робіт, здійснені дисертанткою на етапі формувального етапу експерименту (психолого-педагогічний тренінг «Подолання страху публічного виступу», гра-тренінг «Мої життєві цілі»; схеми аналізу лекції, практичного, лабораторного та семінарського заняття; опис кейс-методу, імітаційної гри «Іспит», технології «Дискусійний годинник» тощо).

Основні положення і результати дослідження відображено у 14 одноосібних публікаціях, з яких 5 статей у фахових виданнях, 1 стаття в іноземному фаховому виданні, 7 статей та доповідей на наукових конференціях, 1 навчально-методичний посібник.

Доцільно зазначити, що автореферат дисертації відповідає вимогам АК МОН України та досить повно відображає структуру, основні положення, результати і висновки дисертаційної роботи. Загалом дисертація Бурмакіної

Наталії Сергіївни заслугоує на позитивну оцінку. Разом з тим ми вважаємо за доцільне висловити декілька зауважень і побажань:

1. У п.1.2. (стор.41-72) дисертантка аналізує особливості підготовки фахівців аграрних спеціальностей у зарубіжному та вітчизняному педагогічному досвіді. Аналіз був би значно повніший та більш ґрунтовний, якби у дисертації автор співставила спільні та відмінні ознаки діяльності магістратури у різних країнах саме для підготовки фахівців аграрної спеціальності.

2. У п.2.1. (стор.90-122) чітко проаналізовано різні структури професійно-педагогічної компетентності магістрантів. Вважаємо, що доцільно було б співставити усі структурні компоненти з метою виділення суперечливих характеристик, компонентів, або ж визначення відмінностей у подібних структурах різних авторів.

3. У п.2.3. (стор. 136-148) дисертанткою перелічено різні навчальні дисципліни, які складають комплекс психолого-педагогічних дисциплін, що пропонуються для вивчення студентами магістратури. Доцільно було б конкретизувати окремі теми чи модулі, які б відображали специфіку викладання даних навчальних дисциплін саме в магістратурі аграрного профілю.

4. У п.3.2. (стор. 170-187) дисертантка описує активні та інтерактивні методи, які застосовувалися з метою формування системи педагогічних знань, розвитку певних педагогічних умінь і навичок. Зокрема, це: графічна модель взаємозв'язків між групами наук (Б. М. Кедров), метод роботи «Групова дискусія», технологія інтерактивного навчання «Кубування». Вважаємо, що дисертанткою недостатньо описано особливості їх застосування, зокрема, доцільно було б зазначити і негативні чи проблемні сторони використання даних методів.

5. У п.3.3. (стор. 187-213) чітко описано динаміку сформованості професійно-педагогічної компетентності магістрантів аграрних спеціальностей. Але дисертантка багато уваги приділила саме цифровому оформленню результатів, а на якісний аналіз уваги звернено недостатньо.

Зауважимо, що зазначені нами зауваження і побажання не знижують актуальності, теоретичної та практичної цінності даного дисертаційного дослідження.

Враховуючи актуальність, новизну, значущість результатів дослідження для теорії та методики професійної освіти, дисертація **«Формування професійно-педагогічної компетентності магістрантів аграрних спеціальностей»** заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, зокрема пунктам 9, 11, 12 і 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013р. (зі змінами), а її автор – **Бурмакіна Наталя Сергіївна** – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти
Львівського національного університету
Імені Івана Франка

Н. І. Мачинська

Підпис доктора наук Мачинської Н. І. «підтверджую»

Вчений секретар Університету

доц. О. С. Грабовецька